

<p>EEN VERHAAL VAN HAAT EN LIEFDE</p> <p>'Nederland woont, werkt en leeft met water'</p> <p>NAAJAAR 2006</p>				
<p>WAAR GAAT HET OM?</p>	<p>Pierre van Rossum Projectleider Almere IJmeer</p>	<p>Jan Willem van den Bos Directeur MeeÛs Onroerend Goed</p>	<p>Ir. Mariet Schoenmakers Directeur gebiedsontwikkeling en AM Concepts, AM</p>	<p>Ir. Patrick Esveld Directeur BAM Vastgoed</p>
<p>Meervoudig ruimtegebruik wordt door de overheid gezien als het nieuwe inrichtingsconcept voor alle ruimteclaims (wonen, werken, verkeer, groene ruimte, recreatie en waterberging). Welke kansen biedt dit volgens u?</p>	<p>Meervoudig ruimte- of grondgebruik is een gevolg van de schaarse ruimte. In Amsterdam is zo'n 10 jaar geleden het ruimtegebruik ingezet om de stedelijke kwaliteit en leefbaarheid te bevorderen. Meervoudig ruimtegebruik kan niet zonder integrale aansturing.</p>	<p>Door meervoudig ruimtegebruik zijn wij in staat de ruimtelijke kwaliteit van de bebouwde en onbebouwde omgeving te verhogen. Benutten we de beschikbare schaarse ruimte maximaal. En zijn we in staat om een aantal bestaande problemen op te lossen. Zoals veiligheid, mobiliteit en natuurbeheer.</p>	<p>De synergie van functies (boven, op, naast en in elkaar) genereert een intensiever en onverwacht gebruik en geeft nieuwe functies een kans op te bloeien. Deze nieuwe dynamiek geeft een hogere commerciële waarde, evenals een nieuw type omgeving en hogere ruimtelijke kwaliteit.</p>	<p>Meervoudig ruimtegebruik biedt in Nederland kansen om op soms onmogelijk lijkende plekken toch de gewenste functies in te vullen. Er zit echter ook een grens aan de aanvaardbaarheid. Te veel claims op een te klein stukje aarde leiden onherroepelijk tot nieuwe inrichtingsproblemen.</p>
<p>Het kabinet vindt dat overheid en bedrijfsleven de handen ineen moeten slaan door waterbewust te bouwen. Hoe stelt u zich dat voor?</p>	<p>Daar horen ook de maatschappelijke organisaties (het draagvlak) bij. Onnodig vaak worden waterbeheer, waterkwaliteit en ecologie enerzijds en stedelijke ontwikkeling anderzijds als tegenpolen van elkaar gezien. Er zijn goede mogelijkheden voor wederzijdse versterking. Almere Pampus is daar een prachtig voorbeeld van.</p>	<p>Technisch en economisch is een mengvorm van wonen, werken en veiligheid haalbaar. Maar creatieve ideeën stranden vaak in de regelgeving. Te veel partijen: rijksoverheid, gemeente, de waterbeheerders, grensoverschrijdende partners. Dat moet eenvoudiger en consistentere.</p>	<p>Vanaf het begin moet meer uitvoeringsgericht worden gewerkt. Derhalve dient de haalbaarheid te worden geïntegreerd in het planconcept. In grotere gebieden spelen gelijkwaardige samenwerking tussen publieke en private partijen en het beheer een grote rol.</p>	<p>Overheid en bedrijfsleven zullen in een veel vroeger stadium gezamenlijk aan tafel moeten om creatieve, waterbewuste oplossingen te initiëren en in ruimtelijke en wettelijke kaders vast te leggen.</p>
<p>Gemeenten langs de grote rivieren krijgen de kans te experimenteren met innovatieve bouwvormen. Is daar bij betrokken partijen voldoende belangstelling voor?</p>	<p>Geen mening over.</p>	<p>Daar is zeker belangstelling voor. De vraag naar wonen aan het water is sterk gestegen. Dat vertaalt zich ook in de prijzen voor huizen aan het water. En technisch zijn er nauwelijks belemmeringen. De belangstelling neemt dus toe.</p>	<p>Why not? Een sublieme locatie, gecombineerd met de kwaliteitsvraag van bewoners, geeft kansen voor nieuwe vormen. Dit zal wel maatwerk zijn voor elke plek. Hierin staan vele praktische bezwaren aan de zijlijn mee te kijken, dus creativiteit en oplossend vermogen zijn van wezenlijk belang.</p>	<p>Voor veel gemeenten aan de grote rivieren is de rivier altijd een belemmering geweest als het ging om de uitbreiding van die gemeente. Innovatieve bouwvormen kunnen een oplossing zijn. Maar waterwoningen vormen nog altijd een niche.</p>
<p>Wonen op het water kan een aantrekkelijke optie zijn. Spelen projectontwikkelaars en architectenbureaus daar al voldoende op in?</p>	<p>In alle bekende voorbeelden ligt het accent op de architectonische kwaliteit. Als je het op grote schaal wilt toepassen, moet er naar mijn idee meer geïnvesteerd worden in de ecologische effecten van bouwen op en in het water.</p>	<p>Voor wonen op het water is de belangstelling zeker groeiende. Het is het stadium van woonschepen gepasseerd. Toch spreekt dit minder tot de verbeelding, de uiterwaarden staan immers niet altijd onder water. De consument ziet dat toch meer als wonen aan het water.</p>	<p>Ja, met één máár. Er is typologisch nog veel te onderzoeken. Wonen op het water is meer dan het plaatsen van een woning op het water. Experimenten zouden veel meer moeten worden gestimuleerd.</p>	<p>Ik denk dat dit over de hele linie nog weinig gebeurt, hetgeen te maken heeft met de beperkte vraag. Het is echter een van de opties die steeds vaker bekeken zal (moeten) worden, waarmee de noodzaak tot innovatie en ontwikkeling toeneemt.</p>
<p>Nederland is door de eeuwen heen bekend als waterland. Kan Nederland zich met zijn nieuwe waterbeleid ook internationaal beter profileren?</p>	<p>De nieuwe uitdaging ligt besloten in een samenhangende benadering ten aanzien van natuurontwikkeling, recreatie, waterbeheer en stedelijke ontwikkeling. Met nieuwe wervende concepten kunnen we internationaal voortborduren op onze ijzersterke traditie.</p>	<p>Het waterbeleid in al zijn facetten kan een fantastisch exportproduct zijn. Op heel veel plaatsen in de wereld is onze kennis en ervaring inzetbaar.</p>	<p>Natuurlijk, en dat doen we ook! Maar we moeten het meer laten zien in projecten, en daar trots op zijn. Niet alleen op papier, maar doen: meer pilots, meer samen op projectenniveau, heel vroeg samenwerken op het ontwerpniveau van alle partners is noodzaak.</p>	<p>De maatregelen en innovatieve oplossingen die men bedenkt om wateroverlast tegen te gaan en het aanwezige water in ruimtelijke zin beter te benutten, zullen bijdragen aan de internationale profilering.</p>

rs. Willem de Jager
 ivisiedirecteur Vastgoed,
 eijmans Vastgoed

Peter van Rooy
 Associe Habiforum/Voorzitter
 van de Waterbond

Dr. Dietmar Werner
 Voorzitter NEPROM

Ing. Herman Spenkelink
 Lid Raad van Bestuur
 Dura Vermeer Groep NV

Friso de Zeeuw
 Directeur Nieuwe Markten,
 Bouwfonds MAB Ontwikkeling

ennis en visie zijn nodig
 m dit type vraagstukken op
 : lossen. Met kennis kun je
 : onderscheiden en positio-
 neren. Als ruimtelijk concept
 wingt het je specialist te zijn.
 ls full service dienstverlener
 1 ruimtelijke vraagstukken
 ien wij dus meerdere kansen.

Waar combinaties mogelijk
 zijn is dat een verrijking voor
 de verschillende functies. Alles
 met alles mengen is vanzelf-
 sprekend niet aan de orde. Het
 gaat om slimme combinaties,
 bijvoorbeeld van wonen, water,
 recreatie en natuur.

Dit concept biedt zeker kansen.
 Op veel plaatsen zijn we er
 al druk mee bezig en hebben
 we goede resultaten bereikt.
 Het gaat om intensiever en
 inventiever benutten van onze
 beperkte ruimte. Bedenk wel
 dat het verknopen van functies
 en gebouwen veranderingen in
 de toekomst lastig kan maken.

Door toepassing van meer-
 voudig ruimtegebruik in het
 ene gebied, is het ook in het
 drukke Nederland mogelijk
 een ander gebied vrij te hou-
 den. Een woonwijk waarin ook
 ruimte is voor andere functies
 is aantrekkelijker om in te
 wonen dan een mono-functio-
 nele woonwijk.

Er zijn zeker mogelijkheden,
 maar wij moeten niet gaan
 hyperventileren. Diezelfde over-
 heid dwarsboomt overigens
 meervoudig ruimtegebruik
 stelselmatig met een overdosis
 sectorale regelgeving die juist
 enkelvoudig ruimtegebruik
 bevordert.

Water geeft een enorme woon-
 waliteit! Denk aan een bootje
 oor de deur, het uitzicht
 an de ondergaande zon of
 e weidsheid van je blik. De
 eiving, romantiek zelfs, kun
 : bieden met Waterwonen.
 ls kwaliteitsaspecten staan
 entraal in ons concept Water-
 onen.

Waterbewust bouwen kan door
 primair met de waterhuis-
 houding van de bouwlocatie
 rekening te houden. Gaat het
 om een locatie op -6 NAP of
 aan een rivier, bouw dan niet
 traditioneel, maar bijvoorbeeld
 op palen of drijvend.

Dat gebeurt al in bijvoorbeeld
 Blauwestad, Meerstad, Wierin-
 gerrandmeer en het initiatief
 van de NEPROM voor een duur-
 zaam behoud van het Groene
 Hart, met het creëren van ruimte
 voor water. Door kwalitatieve
 toevoegingen kunnen verhoogde
 opbrengsten de kosten voor een
 belangrijk deel dragen.

De overheid moet zorgen dat
 de eisen voor locaties bekend
 zijn, het bedrijfsleven moet een
 goede invulling bieden voor
 die waterwoonwijken. Als zo'n
 wijk een waterprobleem oplost,
 hoort daar ook een bijdrage
 tegenover te staan. Ze moeten
 zich ook bezinnen over de
 grond- c.q. kavelprijzen.

Water is een relatieve nieuw-
 komer in de gebiedsontwikke-
 ling. Het gaat om het benutten
 van kansen, marktmogelijk-
 heden en de inzet van nieuwe
 technieken. Bouwen in, met en
 op het water is ook een poten-
 tieel Nederlands exportproduct.

al! Belangstelling is er niet
 leen bij gemeente en pro-
 ctontwikkelaar, maar ook
 Waterschappen en belangen-
 rganisaties als Staatsbosbe-
 eer. De scope is dus breder.
 Denk ook aan marktpartijen
 ls een hypotheekverstrekker
 f verzekeraar.

De Waterbond heeft laten
 onderzoeken of er belangstel-
 ling bestaat voor woningbouw
 aan de rivier. Het blijken
 geliefde locaties, vanwege zicht
 op water en scheepvaart en
 volop kansen voor recreatie om
 de hoek. Vanzelfsprekend zijn
 ook gemeenten en ontwikke-
 laars geïnteresseerd.

Veel partijen ontwikkelen
 nieuwe concepten die door de
 consument gewaardeerd wor-
 den. Van belang is dat markt-
 partijen in een vroeg stadium
 betrokken worden om te voor-
 komen dat in een later stadium
 de consument opgescheept
 wordt met een product waar
 hij/zij geen geld in wil steken.

In de Maas bij Maasbommel
 heeft Dura Vermeer 50 drij-
 vende en amfibische woningen
 ontwikkeld. Zowel van bewo-
 ners als van andere betrokke-
 nen en media was de interesse
 hiervoor heel groot en wat ons
 betreft is dit voor herhaling
 vatbaar.

Lijkt mij wel. En ook met
 bestaande bouwvormen kan
 langs de rivieren op bepaalde
 locaties prima de gebiedsontwik-
 keling worden bedreven. Belang-
 rijk is in ieder geval dat het
 overtrokken veiligheidsbeleid,
 waarbij geen enkele bebouwing
 langs de rivieren was toegestaan,
 is doorbroken.

eijmans lanceert in het
 ajaar het concept Waterwo-
 en. De kans die water in com-
 inatie met wonen én natuur
 iedt, is uniek en Nederlands.
 it concept ontwikkelden
 ij samen met architecten
 n stakeholders als Staatsbos-
 eheer, SEV en Delta Lloyd.

Marktpartijen zijn nog te behou-
 dend en te afwachtend. Wonen
 op water heeft tal van voordelen,
 waaronder het kunnen 'verva-
 ren' i.p.v. verhuizen. In Califor-
 nië zijn de drijvende wijken de
 elitewijken. Auto's op afstand,
 bootje aan de watertuin, vogels
 en rust om het huis, etc.

Zeker, maar consumenten zijn
 vaak terughoudend in het afne-
 men van dergelijke concepten.
 Verder moeten risico's beter in
 beeld worden gebracht, omdat
 de overheid enkele risico's, zoals
 wateroverlast, wil doorleggen
 naar de burgers, terwijl dit nog
 niet verzekerd kan worden.

Dura Vermeer is al enige
 jaren met andere enthousiaste
 partijen bezig om water en
 wonen te combineren. Helaas
 duurt dit proces erg lang. Om
 interesse te wekken dienen de
 regelgeving en besluitvorming
 omtrent waterwoningen snel-
 ler vorm te krijgen.

Ja, hoor; ik zie geen knelpunten.
 Het is nu nog een beperkte
 markt, maar wonen op het water
 gaat in de toekomst toenemen.
 Het aandeel zal echter nooit
 meer dan een paar procent van
 de nieuwbouwmakrt worden.

Water is wereldwijd een ruim-
 elijke uitdaging. Dit betekent
 lat meerdere landen al experi-
 menteren met deze opgave.
 Denk aan Canada, de V.S. en
 apan. Nederland kan, door
 et bundelen van ervaring en
 ffiniteit, zich makkelijk met
 water profileren.

Dutch Water Design kan de
 opvolger worden voor onze tul-
 pen en kaas. Voorwaarde is wel
 dat de waterwereld openbreekt
 en niet langer publiek is. Laat
 private partijen toe om werk te
 maken van innovaties en geef
 burgers weer eigen vrijheden en
 verantwoordelijkheden.

De problematiek speelt in veel
 delta's over de gehele wereld.
 Vastgoedontwikkeling is een
 sterk lokale zaak. Waar het gaat
 om de relatie tussen vastgoed en
 de waterproblematiek worden
 concepten binnen de ene cultuur
 en markt omarmd en zijn ze op
 een andere plek onrealistisch.

De problemen waar Nederland
 als delta aan zee mee te maken
 heeft, zijn hetzelfde voor
 grote delen van de rest van
 de wereld. Naast goed beleid
 is succesvolle implementatie
 cruciaal om de exportmogelijk-
 heden te kunnen benutten.

Ja, natuurlijk. De kennis- en
 innovatieactiviteiten in de sec-
 tor zijn echter versnipperd en
 subsidiegericht. De brug naar
 bedrijfsleven en marktpartijen
 wordt onvoldoende geslagen.